

проведеного в групі. Цей вид діяльності сприяє пробудженню креативності, розширює межі самосвідомості особистості.

Груповий процес АСПН, не порушуючи своєї цілісності, втілює можливість забезпечити як індивідуально неповторний розвиток особистості суб'єкта, становлення особистісних якостей, таких як, уміння вчитися на власному досвіді міжособистісної взаємодії, бути в ситуації і водночас поза нею, вільно рефлексувати почуття свої і інших людей, приймати себе та іншого тощо.

Рефлексія в групах АСПН робить процес навчання особливо цікавим, підвищує мотивацію процесу навчання, формує розуміння суб'єктом самого себе, а також з'ясування того, як інші знають і розуміють його особистісні особливості, емоційні реакції і когнітивні уявлення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Особистісна рефлексія виявляється в процесі переосмислення особистістю своєї внутрішньої суті. При цьому рефлексія розглядається як спрямування пізнання людини на себе, свій внутрішній світ, як оцінка своїх якостей і станів. Особистісна рефлексія передбачає розвиток здатності прогнозування, яка відповідає створенню рефлексивного мислення загалом, змінює ціннісні орієнтації суб'єкта та сприяє психологічному оздоровленню особистості.

У контексті практичної психології ми говоримо про розвиток рефлексивних знань і вмінь майбутніх фахівців, що здобуваються у психокорекційних групах за методом активного соціально-психологічного навчання (АСПН). Розвиток можливостей розуміти себе у професійній підготовці психологів-практиків пов'язаний з умінням перетворювати себе на об'єкт дослідження, на фоні розвинутої здатності до глибинної рефлексії інфантильних витоків особистісної проблематики, з вмінням ретроспективного аналізу власного життя і можливістю об'єктивувати "запрограмованість" власної психіки.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у з'ясуванні особливостей динаміки особистісної рефлексії студентів-психологів під час навчання у вузі.

Література:

1. Большой психологический словарь // Сост. и общ. ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко, – СПб. : Прайм. – ЕВРОзнак, 2003. – 672 с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2-х кн. Кн.1.Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: Наук. видання. – К.: Либідь, 2003. – 280 с.
3. Божович Л. И. Проблемы формирования личности: Под ред. Д. И. Фельдштейна, М.: Изд-во «Институт практической», Воронеж: НПО «МОДЭК», 1997. – 352 с.
4. Вьготский Л.С. Динамика и структура личности подростка.- В кн. Хрестоматия возрастной и педагогической психологии. 1982.– С. 138-142.
5. Степанов С. Ю., Семенов И. Н. Психология рефлексии: проблемы и исследования // Вопросы психологии. – 1985. – №3. – С. 31-40.
6. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2004. – 676 с.
7. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: Феноменологія, теорія і практика: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2006. – 382 с.

Резюме. Стаття присвячена проблемі динаміки особистісної рефлексії майбутніх практичних психологів. Підготовка майбутніх фахівців повинна включати в себе навчання аналізу глибинно-психологічних факторів, що визначають специфіку відношення суб'єкта до оточення. Рефлексивне пізнання своєї особистісної проблематики майбутнім практичним психологом в процесі АСПН сприяє його професійному становленню, підвищує рівень його соціально-перцептивної компетентності.

Резюме. Стаття посвящена проблеме динамики личностной рефлексии будущих практических психологов. Подготовка будущих специалистов должна включать в себя обучение анализу глубинно-психологических факторов, которые определяют специфику отношения субъекта к окружающим людям. Рефлексивное познание своей личностной проблематики будущим практическим психологом в процессе АСПН способствует его профессиональному становлению, повышает уровень его социально-перцептивной компетентности.

© 2012

О. В. Овчаренко (м. Черкаси)

ЄДНІСТЬ ДІАГНОСТИКИ ТА КОРЕКЦІЇ У ПІЗНАННІ ГЛИБИННИХ ЦІННОСТЕЙ СУБ'ЄКТА

Постановка проблеми. У науковій літературі стверджується суперечлива природа феномену психічного, що полягає у вияві внутрішніх протиріч. Враховуючи особливості функціонування свідомого та несвідомого аспектів психіки, дослідниками обґрунтовується різнонаправленість усвідомлюваних ціннісних орієнтирів людини

та несвідомих цінностей суб'єкта. Пізнання феномену психічного потребує цілісного бачення його суперечливої природи, що досягається методами глибинно-психологічного спрямування. У вивченні особливостей функціонування несвідомої сфери психіки суб'єкта недостатнім є використання тестових методик з опорою на експериментальні дані, оскільки глибинні детермінанти активності суб'єкта не усвідомлюються людиною, а тому потребують спеціальних підходів для їх вияву. Тестова інтерпретація орієнтована на розкриття позицій людини, ціннісних орієнтацій, характерологічних особливостей, котрі презентують рівень свідомості. Усвідомлювані аспекти поведінки людини доступні для самопізнання, проте за ними криються несвідомі мотиви активності особистості. Неусвідомлювані аспекти психіки суб'єкта недоступні для прямолінійного дослідження стандартизованими методиками. Прийоми, що використовуються в психокорекційній практиці груп активного соціально-психологічного навчання дають змогу об'єктивувати глибинні детермінанти психіки, що дозволяє пізнавати психіку цілісно в єдності свідомості та несвідомого психічного.

Аналіз останніх досліджень із заявленої проблеми. Обрана нами тема наукового дослідження потребує розкриття термінологічного змісту категорії «цінність». Цінність у науковій літературі визначається як значимість, вагомість об'єктів дійсності, матеріальних чи духовних надбань; внутрішніх переживань, що знаходять вираження у діях людини. Дослідниками (О. Завгородня [3], Я. Л. Коломинський [4], та інші) наголошується на вагомості процесу соціалізації та виховних впливів у становленні нормативних цінностей, що представлені у свідомості. Д. А. Леонтьєв [5] та А. А. Павліченко [8] надають значення механізму інтеріоризації, завдяки якому соціальні цінності перетворюються на особистісні. Останні, на думку дослідників, формують внутрішню психічну структуру індивіда, і через усвідомлення стають ціннісними орієнтирами.

Практична психологія, що орієнтована на глибинне пізнання феномену психічного засвідчує наявність неусвідомлюваних цінностей, котрі детермінують активність людини. Категорія глибинних цінностей малодосліджена у науковій літературі. Зокрема, вченими лише окреслюється наявність неусвідомлюваних мотивів, цілей, ціннісних орієнтирів. Так, Л. М. Смірнов зауважує: «цінності, виділені людиною, утворюють новий рівень психічного, відмінний від рівня сенсів» [9, 223], що розкриває їх неконтрольований, глибинний характер. Дослідник наголошує, що джерело цінностей варто шукати не у свідомості, а в неусвідомлюваному психічному.

Науковцями доведено, що глибинні (неусвідомлювані) цінності особистості невидимі для стороннього спостерігача та невідомі протагоністу. Завуальований зміст неусвідомлюваних мотивів пізнається опосередковано, шляхом використання метафоричних форм пізнання, що послаблюють дію захисних механізмів психіки суб'єкта. В цьому контексті вагомості набуває єдність діагностико-корекційного процесу пізнання феномену психічного, що дозволяє об'єктивувати неусвідомлювані цінності протагоніста з одночасною корекцією (змінюю) усталених, фіксованих тенденцій психіки. Використання діагностики та корекції у їх єдності сприяє нівелюванню опорів та системи психологічних захистів, дозволяючи пізнавати несвідому сферу психіки суб'єкта у єдності зі свідомою.

Мета статті. Обґрунтувати вагомість єдності діагностики та корекції процесу пізнання глибинних цінностей суб'єкта у групі активного соціально-психологічного навчання (АСПН).

Виклад основного матеріалу. У дослідженнях науковців наголошується на поетапності ведення діагностики, за якою здійснюються психокорекційні заходи щодо поведінки людини. У психологічному словнику психодіагностика визначається як «постановка діагнозу психологічного або прийняття кваліфікованого рішення про наявний психологічний стан клієнта в цілому або ж про деяку окрему психологічну якість» [2, 575]. На думку О. В. Белової [6] діагностика дозволяє визначити індивідуально-психологічні особливості людини. Найпоширенішими методами психодіагностики вважаються тестові методики, метод самозвітів та проєктивні методики. Проте, на думку Т. С. Яценко тестові методики «не враховують природи символу та функціональної специфіки несвідомої сфери» [10, 101], що унеможлиблює пізнання цілісної психіки у єдності її свідомого та несвідомого аспектів. Ми погоджуємось із таким твердженням дослідниці, адже доведена неможливість виявлення глибинних цінностей людини шляхом використання тестових інтерпретацій.

Термін «корекція» виявляється як «діяльність по виправленню (коректуванню) тих особливостей психічного розвитку, які за прийнятою системою критеріїв не відповідають «оптимальній» моделі» [2, 306]. Суміжним психокорекції є поняттям «психотерапія», що розуміється як допомога, здійснювана терапевтом, мета котрої – зняття тривоги, страхів та почуття дискомфорту, які переживає клієнт. Науковці розгалужують етапи ведення діагностики та корекції у наданні психологічної допомоги особистості. Про єдність діагностики та корекції зазначає А. А. Осіпова [7], вказуючи на вагомість цілісного ведення процесу надання психологічної допомоги суб'єкту. Проте, дослідниця поділяє діагностико-корекційний процес на етапи: перший етап пов'язаний із проведнням обстеження (діагностуванням), постановкою цілей та задач психокорекції; другий етап включає в себе використання методів психокорекційного впливу.

У розумінні діагностики за психодинамічною парадигмою приділяється увага відсутності регламентованої поетапності ведення психодіагностичної процедури, що не передбачає надання рекомендацій клієнту. Діагностика в глибинно-психологічному процесі передбачає використання адекватного інструментарію з опорою

на метафоричність форм пізнання, що сприяє пізнанню психіки суб'єкта у єдності її свідомого та несвідомого аспектів. Діагностична точність методів пізнання феномену психічного дозволяє каталізувати, фасилітувати активність клієнта, що сприяє здійсненню психокорекції. Глибинно-психологічний процес в групі АСПН полягає в процесуальності діагностики, котра опирається на вірогідність прогнозування, передбачає дотичне керування психологом ведення процесу пізнання, забезпечує упередження опорів та дії психологічних захистів. Спільність діагностики та корекції в психокорекційному процесі направлена на розширення самосвідомості суб'єкта, а тому сприяє самопізнанню та самореалізації суб'єкта в соціумі.

Усвідомлення глибинних детермінант активності суб'єкта неможливе без вербалізації несвідомого змісту, на чому наголошують А. С. Прангішвілі, А. Е. Шерозія, Ф. В. Басін [1]. Саме тому в глибинно-психологічному процесі груп АСПН поєднаний діалог з можливістю дешифрування символічного змісту несвідомого психічного. Діалог в психокорекційному процесі каталізує рефлексію протагоніста і дозволяє йому наблизитись до ретроспективного інсайту, відкриття. У психодинамічній парадигмі діагностика у єдності із психокорекцією сприяє пізнанню дисфункцій психіки, котрі зумовлені спрямуванням активності суб'єкта в бік інфантильних, глибинно-психологічних цінностей [11; 12]. Направленість дій індивіда до інфантильних мотивів актуалізує почуття меншовартості суб'єкта, яке виражається у тенденції до слабкості, що унеможлиблює перспективи соціальної реалізації індивіда.

Метод активного соціально-психологічного навчання дозволяє вийти на позадосвідний аспект формування феномену психічного, що формується протягом життя з фіксацією емотивних аспектів. Емотивні прояви спонтанної активності людини повинні відразу коректуватись, інакше надалі вони втратять сенс для протагоніста. Прийоми роботи в групі АСПН наближені до функціональних аспектів психіки, що дозволяє пізнавати феномен психічного цілісно, в єдності свідомого та несвідомого аспектів. Принципи роботи в групі активного соціально-психологічного навчання передбачають створення атмосфери довіри та безумовного прийняття учасників занять, що дозволяє використовувати діагностику та психокорекцію в їх єдності.

У дослідженнях Т. С. Яценко [10; 11; 12] виділена категорія глибинних цінностей, що розуміються як такі, котрі пов'язані із фіксаціями дитячих травматичних переживань та знаходять вираження в ірраціональних, інфантильних позиціях людини. Глибинно-психологічні (інфантильні) цінності формуються в едіповий період розвитку під впливом стосунків з лібідними об'єктами, на чуттєве єднання з якими накладено табу. Травма розриву з лібідним об'єктом призводить до усталеності цінностей, котрі можуть мати вираження у стереотипних, фіксованих діях людини.

Глибинні цінності знаходяться в інтегративній єдності з нормативними та умовними цінностями, і характеризуються різнонаправленістю тенденцій у їх вираженості. Гармонізація, влагодження суперечності між нормативними та глибинно-психологічними цінностями здійснюється через поєднання їх в умовних цінностях особистості, котрі визначаються як такі, що підтримують образ ідеалізованого «Я» людини через підтвердження його гідностей. Умовні цінності примиряють інфантильні потреби суб'єкта (глибинні цінності) із вимогами суспільства (нормативними цінностями). Відповідно до окресленого, поведінка суб'єкта має соціально прийнятні форми вияву з відтінком інфантилізму, тобто у нормативних цінностях індивіда виражений глибинний аспект мотивації людини. Глибинні цінності мають регресивний характер, адже повертають людину в минуле, що поглинає її психічну енергію та нівелює можливості самореалізації у професійній сфері. Пізнання глибинних цінностей сприяє нівелюванню їх імперативу, що розкриває перспективи для реалізації особистості в просоціальних устремліннях. Глибинні цінності важко піддаються рефлексії, оскільки вони пов'язані із базовими формами психічних захистів, що сприяють їх маскуванню. Психокорекційна робота в групах АСПН передбачає ведення цілісного процесу пізнання у єдності діагностики та корекції, що дозволяє нівелювати опори та дію захисної системи психіки, розкриваючи сутність глибинних цінностей протагоніста.

Реалізація глибинно-психологічних цінностей відбувається завдяки дії психологічних механізмів: заміщення, ідентифікація, інтроєкція тощо. Наприклад, у стосунках з іншими людьми суб'єкт неусвідомлювано реалізовує глибинні мотиви, центруючись лише на власних інфантильних інтересах. Психологічний егоїзм, пов'язаний із реалізацією глибинних цінностей, негативно позначається на перспективах взаємин із іншими людьми, що унеможлиблює самореалізацію особистості в особистій, професійній та суспільній сферах. Інфантильні цінності посилюють енергетичну силу ситуативних захистів, тому ірраціональна поведінка людини соціально-виправдана, адже інтегрується із просоціальними мотивами. Пізнання глибинних цінностей суб'єкта відбувається у ситуації невимушеної, спонтанної активності людини, чому сприяє психокорекційна робота в групі активного соціально-психологічного навчання. Об'єктивування неусвідомлюваних цінностей відбувається через символ, яким презентоване несвідоме. Зокрема, їх вираження можливо простежити за аналізом комплексу тематичних малюнків, у роботі з неавторськими малюнками, тощо. Наведений нижче фрагмент стенограми засвідчує вагомість єдності діагностики та корекції у пізнанні глибинних цінностей суб'єкта.

Фрагмент стенограми з використанням неавторського малюнку

Рис. 1. Картина Н. Реріха «Мадонна Лаборіс»

П.: З ким ти себе асоціюєш на картині Н. Реріха «Мадонна Лаборіс» (рис. 1)?

Т.: З Мадонною.

1_П.: Тоді можна припустити, що ти ототожнюєш себе зі своєю матір'ю?

2_Т.: В сім'ї – так.

3_П.: Чи можна у фігурах цензорів, котрі спостерігають за діями Мадонни, віднайти образ твого батька (вказує на фігури зліва, рис. 1)?

4_Т.: Батька може відображати фігура цензора, що зображена вище.

5_П.: Про що думає твій батько або його друге «Я», коли ти займаєш позицію матері? Може, він думає, що «Т. уже хоче бути зовсім самостійною» або «Т. хоче показати, що може бути кращою за матір»?

6_Т.: Я не знаю. Батько ще з самого дитинства оберігає мене від усіляких проблем і негараздів.

7_П.: Чи не дивує батька, що ти зайняла позицію матері і проявляєш самостійність?

8_Т.: Дивує.

П.: Можливо, він сподівається, що у позиції матері ти будеш під її контролем?

9_Т.: Батьки прагнуть контролювати мене одночасно вдвох.

10_П.: Якщо батьки контролюють тебе разом, то чому мама (рис. 1) зображена ближче до тебе?

11_Т.: Коли вона приїздить, ми відразу починаємо обговорювати наші проблеми і знаходити шляхи їх вирішення.

12_З батьком такого спілкування не має.

13_П.: Чи не задумувалася ти над тим, що подібна ситуація з матір'ю певною мірою несе для тебе психологічну небезпеку, адже ти не зовсім вільна в своїх рішеннях і прикладаєш недостатньо зусиль для того, щоб вони були твоїми самостійними? Виходить, ти не приймаєш самостійних рішень до зустрічі з матір'ю.

14_Т.: Ні, я не погоджуюся. Останнє рішення, яке за мене прийняли батьки був вибір факультету для мого навчання. Далі я все робила за власним рішенням.

15_П.: У плані соціальної реалізації, можливо, так і відбувається, адже зараз ти навчаєшся на тому факультеті, який обрали твої батьки. 16_З мамою ти обговорюєш особисті теми, і, покладаючись на неї, блокуєш розвиток власного соціально-перцептивного інтелекту. 17_Якщо так продовжуватиметься й далі, ти ризикуєш знівелювати власні можливості.

18_Т.: Я намагаюсь запобігти подібному.

19_П.: Зараз ти говориш, як зразкова дитина.

20_Т.: Мама пишається моїми досягненнями, але вважає, що мені ще зарано бути самостійною.

21_П.: Якщо ти в образі Мадонни (рис. 1), то чи маєш досвід перебування в Пеклі? Чи відомий тобі стан фігури, що страждає внизу (рис. 1)?

22_Т.: Все залежить від проблемних ситуацій. Коли людина потрапляє не туди, куди потрібно, у неї починається чорна життєва смуга. 23_У мене чорна смуга триває вже три роки.

24_П.: Можна припустити, що в навчальному процесі ти почуваєшся, ніби в Пеклі і виглядаєш, як фігура, котру хоче врятувати Мадонна?

Т.: Так.

25_П.: Чому ти не можеш зважитися перейти на інший факультет?

26_Т.: Я повинна довести справу до кінця, навіть якщо це не моє рішення.

27_П.: Ти хочеш дійти до кінця і залишитися скорботною фігурою?

28_Т.: Можливо, бо будь-які зміни даються непросто.

29_П.: Чи були в твоєму житті моменти, коли ти переживала почуття провини перед батьками? Які відчуття в тебе викликає фігура, що знаходиться перед Мадонною, адже вона ще повинна спокутувати свою провину за те, що потрапила в Пекло (фігура внизу, рис. 1)?

30_Т.: Так, була подібна ситуація. У дитинстві батько несправедливо мене вдарив, а насправді мене підставив брат. Мати пішла від нього, залишивши з батьком брата, а нас із сестрою забрала. 31_До того батько мене ніколи не бив.

32_П.: Уяви, що ти фігура, котра стоїть перед Мадонною. Мадонна запитує тебе: «Т., ти впевнена, що заслуговуєш на те, щоб перейти до Раю?». Що ти відповіси?

33_Т. (від імені скорботної фігури): Я не знаю, чи заслуговую на перебування в Раю.

34_П.: У тебе дуже критичне ставлення до себе?

35_Т.: Так.

36_П.: Коли ти втілилась в образ Мадонни, то, напевно, хотіла позбутися самокритики і своїх сумнівів в правильності власних вчинків. 37_Тобі потрібна підтримка?

38_Т.: Так. Якщо у мене є підтримка, то я відчуваю силу. У місті, в котрому я зараз живу та навчаюся мені самотньо, а підтримка була лише вдома з мамою. Оскільки мама перебуває далеко, то вона не в змозі мені допомагати й мені зараз дуже тяжко.

39_П.: Ти залежна від сім'ї і передусім, від мами?

40_Т.: Так.

41_П.: Батькові ти не пробачила його вчинок?

42_Т.: Я давно йому пробачила.

П.: Одна із фігур апостолів, за твоїми словами, схожа на твого батька (вказує на фігуру зліва, рис. 1). Ти зараз в образі скорботної фігури, яка стоїть перед Мадонною. 43_Що б ти сказала своєму батькові, який ніби на місці апостола?

44_Т. (до батька): Я намагатимуся зробити все, аби ти мною ще більше пишався.

П.: Для тебе дуже важливо радувати близьких?

Т.: Так, дуже важливо. 45_Батьки завжди ставили себе в приклад, розповідали про те, що добре вчилися. І я відчуваю, що вони роблять надзвичайно багато для мене, і я хочу віддячити їм. Тому й прагну займати призові місця для того, щоб батьки мною пишались.

Структурно-семантичний аналіз фрагменту стенограми

№	Зміст комунікату	№ к-ту
1	Натяк на ідентифікацію з матір'ю	1, 2
2	Значимість фігури батька	3, 4, 42
3	Едіпова залежність обумовлює ідентифікацію з матір'ю	5, 6, 7, 8
4	Вияв залежності від обох батьків	9, 10
5	Залежність від матері	11, 39, 40
6	Засвідчує характер стосунків з батьком	12
7	Залежність від матері породжує несамостійність у власних рішеннях	13
8	Вияв протиріччя, що полягає у залежності від батьків та прагненням самостійності	14
9	Залежність від матері знаходить вираження у соціальній реалізації протагоніста, блокуючи його соціально-перцептивний інтелект та перспективи самореалізації	15, 16, 17
10	Вияв тенденції «до сили»	18
11	Натяк на інфантилізм	19, 20, 21
12	Засвідчує залежність від життєвих обставин, що обумовлена залежністю від батьків	22
13	Вияв відчуття дискомфорту та невдоволення	23
14	Почуття невдоволення пов'язане із залежністю від батьків	24
15	П. об'єктивує суперечність між прагненням до самостійності та залежністю від батьків	25
16	Вияв умовної цінності «довести справу до кінця»	26
17	Умовна цінність пов'язана із почуттям меншовартості	27
18	Відчуття сили досягається шляхом подолання труднощів	28
19	Умовна цінність (див. к-т 26) пов'язана із почуттям провини перед батьками, що засвідчує її глибинно-психологічний зміст	29, 30, 44, 45
20	Образа на батька, що викликає почуття провини, пов'язана із конкурентним відношенням до брата	31, 41
21	Натяк на самокритичність, що пов'язана із почуттям меншовартості	32, 33, 34, 35
22	Компенсація почуття меншовартості ідеалізацією образу «Я»	36
23	Потреба у підтримці засвідчує залежність від батьків	37, 38
24	Приєм психодроми дозволяє прояснити відношення протагоніста до батька	43

Узагальнюючий аналіз фрагменту стенограми

Аналіз фрагменту стенограми засвідчив наявність протиріччя між потребою у самостійності та залежністю від батьків (див. к-ти 14, 25), що свідчить про різнонаправленість просоціальних прагнень (див. к-т 18) та інфантильних інтересів (див. к-т 19, 20, 21). Залежність від матері (див. к-ти 11, 39, 40) та ідентифікація з нею (див. к-ти 1, 2) вказує на значимість батька (див. к-ти 3, 4, 42), що обумовлено едіповою ситуацією розвитку особистості. Виявлено залежність від обох батьків, що блокує можливості самореалізації протагоніста у професійній сфері (див. к-ти 13, 15, 16, 17).

Діагностичні запитання психолога (див. к-ти 1, 3, 7, 13, 21) дозволяють здійснювати психокорекційний вплив (див. к-ти 28, 38, 45), що підтверджується саморефлексією та самоусвідомленням глибинних детермінант активності протагоніста. Єдність діагностико-корекційного процесу в групі АСПН дозволяє розкрити неусвідомлювані аспекти залежності від батьків завдяки уникненню дії системи психологічних захистів (див. к-ти 22-24). Завдяки метафоричності пізнання психіки суб'єкта, а саме використанню образів на картині Н. Реріха «Мадонна Лаборіс», об'єктивуються глибинні цінності аналізанда, що зумовлені почуттям образи на батька та бажанням компенсувати почуття меншовартості (див. к-ти 29, 30, 35, 36, 44, 45). Виявлено умовну цінність «довести справу до кінця» (див. к-т 26), що пов'язана із відчуттям ілюзорної сили через ідеалізацію образу «Я» (див. к-т 26-28). Таким чином, фрагмент стенограми підтверджує вагомість єдності діагностики та корекції у глибинно-психологічному пізнанні суперечливості феномену психічного.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Категорія глибинно-психологічних цінностей малодосліджена у науковій літературі. Вченими наголошується на неусвідомлюваності ціннісних детермінант активності людини та необхідності їх цілісного пізнання у діагностико-корекційному процесі. Єдність діагностики та корекції у психокорекційному процесі груп АСПН дозволяє пізнавати психіку в цілісному баченні її свідомих та несвідомих проявів. Спільність ведення діагностико-корекційного процесу допомагає знівелювати дію захисної системи психіки та об'єктивувати неусвідомлювані цінності, котрі замасковано для протагоніста визначають направленість його дій.

Перспективи наших подальших досліджень ми вбачаємо у розкритті ціннісних детермінант як свідомої, так і несвідомої сфери психіки, що впливають на формування феномену психічного.

Література:

1. Бессознательное: природа, функции, методы исследования / Под общ. ред. А. С. Прангишвили, А. Е. Шерозия, Ф. В. Бассина. – Том III. – Изд-во «Мецниереба», Тбилиси, 1978.
2. Головин С. Ю. Словарь психолога-практика / Сергей Юрьевич Головин. – 2-е изд., перераб. и доп. – Мн.: Харвест, 2007. – 976 с. – (Библиотека практической психологии).
3. Завгородня О. Моральність як психологічна проблема [Текст] / Олена Завгородня // Психологія і суспільство – 2009. – № 2. – С. 60 – 77. – Бібліогр.: с. 76 – 77.
4. Коломинский Я. Л. Человек: психология: Кн. для учащихся ст. классов. – 2-е изд., доп. – М.: Просвещение, 1986. – 223 с: ил.
5. Леонтьев Д. А. Духовность, саморегуляция и ценности // Гуманитарные проблемы современной психологии (Известия Таганрогского государственного радиотехнического университета, 2005, № 7). – С. 16 – 21.
6. Общая психодиагностика: методические указания / Автор-составитель О. В. Белова. – Новосибирск: Научно-учебный центр психологии НГУ, 1996.
7. Осипова А. А. Общая психокоррекция. Учебное пособие. – М.: Сфера, 2002. – 510 с.
8. Павліченко А. Ціннісні орієнтації у системі становлення особистості // Психологія і суспільство. – 2005. – № 4. – С. 98 – 120.
9. Смирнов Л. М. Уровень ценности в структуре личности // Мир психологии. – № 4. – 2007. – С. 220 – 229.
10. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2004. – 679 с.: іл., с. 81.
11. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2006. – 382 с.
12. Яценко Т., Іваненко Б., Євтушенко І. Глибинна психокорекція та упередження психічного вигорання. Частина 1. – К.: Главник, 2008. – (Серія «Бібліотечка соціального працівника»). Бібліогр.: с. 173 – 175.

Резюме. У статті висвітлена проблема цілісного пізнання психіки суб'єкта у єдності свідомого та несвідомого її аспектів, що досягається засобами глибинної психокорекції. Розкривається сутність глибинно-психологічних цінностей, які пізнаються в діагностико-корекційному процесі активного соціально-психологічного навчання. **Ключові слова:** несвідоме, глибинна психокорекція, глибинно-психологічні цінності.

Резюме. В статье освещена проблема целостного познания психики субъекта в единстве сознательного и бессознательного ее аспектов, что достигается средствами глубинной психокоррекции.